

Date de réception : 16/07/2024

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-239/24 – 1

Zaak C-239/24 [Aurnois]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

2 april 2024

Verwijzende rechter:

Cour d'appel de Bruxelles (België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 december 2023

Verzoekers:

FP

LD

Verweerder:

Federale procureur

[omissis]

ARREST VAN DE COUR D'APPEL DE BRUXELLES (HOF VAN BEROEP BRUSSEL, BELGIË)

KAMER VAN INBESCHULDIGINGSTELLING

In tegenwoordigheid van de **federale procureur**

en van:

1. **FP**, [omissis]

2. **LD**, [omissis]

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

[omissis]

Klagers,

[omissis]. [procedure]

***

1.

[omissis]

[In zijn arrest van 23 mei 2023] heeft het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, onder meer geoordeeld dat FP en LD geen procesbevoegdheid hebben om aan deze procedure deel te nemen en heeft het de heropening van de procedure gelast om zich uit te spreken over de ontvankelijkheid van de strafvordering met betrekking tot de feiten waarnaar in de klacht en de aanvullende memorie van FP en LD wordt verwezen.

Om de lezing van dit arrest te vergemakkelijken, herinnert het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, er niettemin aan dat de klagers op 2 december 2021 bij het federaal parket een klacht hebben ingediend tegen X (volgens deze klacht waren verschillende leden van het Saoedische regime betrokken) wegens misdaden tegen de mensheid (artikel 136ter van het strafwetboek).

In wezen klagen de klagers de onderdrukking door het Saoedische regime aan de van hun zus SX, een Saoedi-Arabische staatsburger en vreedzame activiste voor vrouwenrechten in haar land, evenals een aantal andere mensen die zijn onderworpen aan willekeurige en illegale arrestaties en opsluitingen, foltering, onmenselijke behandeling, gedwongen verdwijningen, doodslag, moord, enzovoort.

De klagers beweren dat de leiders van Saoedi-Arabië, door alle oppositie tegen het zittende regime te onderdrukken, zich schuldig maken aan misdaden tegen de mensheid (in de zin van artikel 136ter van het strafwetboek).¹

In zijn arrest van 23 mei 2023 heeft het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, benadrukt dat de zaak op basis van artikel 10, 1^obis, van de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering (hierna: „VTSV”) op geldige wijze naar het hof was verwezen op verzoek van de federale procureur.

– **Ontvankelijkheid van de klacht en de strafvordering en ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht**

2.

¹ De strafrechtelijke bepalingen inzake ernstige schendingen van het humanitair recht werden bij wet van 5 augustus 2003 ingevoegd in titel Ibis - Ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht - van boek II van het strafwetboek.

De federale magistraat heeft de onderzoeksrechter niet verzocht om de klacht van de klagers te onderzoeken, hoewel zij daarom hadden gevraagd.

Aangezien de federale magistraat van oordeel was dat een of meer van de voorwaarden van artikel 10, 1°bis, derde alinea, 1°, 2° en 3°, VTSV vervuld waren, heeft hij de zaak op basis van voormelde bepaling verwezen naar het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, met het verzoek de Belgische rechters onbevoegd te verklaren en de strafvordering onontvankelijk te verklaren.

Hij verzoekt het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, vast te stellen dat in casu niet is voldaan aan de voorwaarden van artikel 10, 1°bis, VTSV om in België een strafvordering in te stellen voor feiten gepleegd in Saoedi-Arabië tegen een persoon die niet op Belgisch grondgebied verblijft, en bijgevolg de klacht van de klagers onontvankelijk te verklaren.

Daarmee ontkent hij dat laatstgenoemden de vereiste hoedanigheid van „slachtoffer” hebben.

3.

Wat betreft de ernstige misdrijven op grond van het internationaal humanitair recht die in het buitenland zouden zijn gepleegd, zoals in casu en in de veronderstelling dat zij zijn aangetoond, stelt de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering strikte bevoegdheidscriteria vast, die een aanknopingspunt met België vereisen, hetzij door de Belgische nationaliteit van de dader of zijn hoofdverblijf op Belgisch grondgebied, hetzij door de Belgische nationaliteit van het slachtoffer, zijn status van politiek vluchteling² in België of zijn feitelijke verblijf van ten minste drie jaar.

In casu lijkt geen van de daders de Belgische nationaliteit te hebben of zijn hoofdverblijfplaats in België te hebben.

De bevoegdheid van de Belgische rechters kan dus niet worden gebaseerd op het beginsel van actieve persoonlijke bevoegdheid (artikel 6, VTSV).

Wat betreft het beginsel van passieve persoonlijke bevoegdheid van de Belgische rechters (artikel 10, 1°bis, VTSV), moeten twee cumulatieve voorwaarden van toepassing zijn:

- de feiten moeten prima facie een ernstige schending van het internationaal humanitair recht vormen,
- deze ernstige schending moet zijn begaan tegen een persoon met de Belgische nationaliteit, een in België erkende vluchteling of een persoon die sinds ten minste drie jaar in België verblijft.

² Lees „begunstigde van internationale bescherming of subsidiaire bescherming”.

Indien niet aan deze voorwaarden is voldaan, is de strafvordering onontvankelijk.

4.

Volgens de stukken die aan het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, zijn overgelegd, is vastgesteld dat zelfs indien SX, de zus van de klagers, het slachtoffer is geweest van door de klagers uitvoerig gedocumenteerde aangeklaagde misdaden die *prima facie* een ernstige schending van het internationaal humanitair recht kunnen vormen, [dit] niet toelaat de bevoegdheid van de Belgische rechters te baseren op voornoemd artikel 10, 1^obis, aangezien SX niet „een persoon [is] die, op het moment van de feiten, een Belgische onderdaan is of een in België erkende vluchteling en die er zijn gewone verblijfplaats heeft”.

Niets in het dossier waarvan het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, kennis heeft genomen, wijst er immers op dat SX ten tijde van de aangeklaagde feiten Belg, inwoner van België of zelfs erkend vluchteling in België was of zou zijn geweest.

Aan deze voorwaarden moet ten tijde van de feiten zijn voldaan uit hoofde van de persoon tegen wie een ernstige schending van het internationaal humanitair recht zou zijn gepleegd.³

5.

De klagers beweren echter niet alleen slachtoffer te zijn als gevolg van de misdaden tegen hun zus, maar ook rechtstreeks slachtoffer van ernstige schendingen van het humanitair strafrecht, in het bijzonder gedwongen verdwijning en foltering.

Zij betogen derhalve dat de strafvordering ontvankelijk is aangezien zij beiden voldoen aan de vereiste aanknopingscriteria met België en zelf personen zijn tegen wie de feiten zijn gepleegd in de zin van voormeld artikel 10, 1^obis.

De klagers voeren aan dat de aangeklaagde feiten betrekking hebben op de periode van 2018 tot 2021, d.w.z. een periode na hun registratie in België, waar zij verklaren nog steeds geregistreerd te zijn.

6.

In het internationaal recht zijn er een aantal situaties of misdaden die aanleiding kunnen geven tot verschillende soorten slachtoffers, zoals misdaden tegen de mensheid.

In de internationale rechtsregels worden verschillende criteria gebruikt om de overeenkomstige soorten slachtoffers te definiëren of te identificeren.⁴

³ Cass. 17 december 2003, P.03.1517 en Arbitragehof, 13 april 2005, www.juridat.be

De talrijke referenties die de klagers hebben overgelegd (teksten, internationale rapporten, verwijzingen naar rechtsleer en rechtspraak, adviezen) hebben betrekking op de vergoeding van schade die aan rechtstreekse of onrechtstreekse slachtoffers is berokkend door een misdaad naar internationaal recht.

Het feit dat het internationaal recht ook voor deze slachtoffers een recht op schadeloosstelling bevat, is echter irrelevant om te bepalen of dit begrip van slachtoffer als aanknopingspunt in de zin van voornoemd artikel 10, 1°bis, moet worden aangemerkt.

Deze wettelijke bepaling, die het criterium van extraterritoriale bevoegdheid vastlegt met het oog op het bepalen van de ontvankelijkheid van een strafvordering, bevat niet het begrip „slachtoffer”, rechtstreeks of onrechtstreeks, maar wel het begrip „persoon tegen wie de feiten zijn gepleegd”.

7.

Artikel 17 van het gerechtelijk wetboek stelt de voorwaarden vast waaronder een slachtoffer een ontvankelijke burgerlijke rechtsvordering kan instellen. [Dit] vormt echter geen basis om de hoedanigheid van de klagers in deze zaak vast te stellen en kan de extraterritoriale bevoegdheid van België op grond van regels die afwijken van het gemene recht, niet rechtvaardigen.

Er dient immers een onderscheid te worden gemaakt tussen de burgerlijke partij die over de hoedanigheid beschikt om schadevergoeding te eisen voor zijn of haar schade en de hoedanigheid van de persoon die het inleiden van een strafvordering in het kader van de extraterritoriale bevoegdheid kan rechtvaardigen.

Uit de voorbereidende werken voor de voornoemde wet van 5 augustus 2003 blijkt duidelijk dat de door de wetgever gekozen terminologie werd gebruikt om een sterk aanknopingspunt met België te eisen.

De doelstelling die de wetgever nastreeft, is te vermijden dat klachten worden ingediend door personen die naar België verhuizen met als enige reden daar de mogelijkheid te vinden dat Belgische rechters bevoegd zijn voor de misdrijven waarvan zij beweren het slachtoffer te zijn.

In een arrest van 17 december 2003⁵ heeft het Hof van Cassatie geoordeeld dat [omissis] „er geen enkele internationale rechtsregel bestaat die België verplicht ambtshalve een universele bevoegdheid uit te oefenen ten aanzien van de misdaden waarop de zaak betrekking heeft.”

Ook artikel 9 van het Internationaal verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen, aangenomen in New York op

⁴ [omissis] [rechtsleer]

⁵ Cass. 17 december 2003, P.03.1517.F/4, © Juridat, 06/10/2010, www.juridat.be

20 december 2006 (Belgisch Staatsblad, 30 juni 2011), en artikel 5 van het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke en ontorende behandeling of bestraffing van 10 december 1984 voorzien in de mogelijkheid voor staten die partij zijn bij deze verdragen om passieve bevoegdheid te vestigen „wanneer zij dat passend achten”.

[Dit] betekent echter niet dat het begrip „persoon tegen wie de feiten zijn gepleegd” niet kan overeenkomen met het begrip „slachtoffer” of dat de klagers niet onder dit begrip vallen.⁶⁷

In zijn arrest van 17 december 2003 heeft het Hof van Cassatie⁸ namelijk geoordeeld dat „[...] de voorwaarde van verblijfplaats, die bedoeld wordt in artikel 10, 1°bis, van de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering, niet moet zijn vervuld uit hoofde van de klager, maar uit hoofde van de persoon zelf tegen wie een ernstige schending van het internationaal humanitair recht is gepleegd”, wat volgens de federale magistraat impliceert dat enkel rechtstreekse slachtoffers – en niet onrechtstreekse slachtoffers – van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht kunnen voldoen aan de aanknopingscriteria vereist door deze bepaling.

[Dit] volstaat echter niet om bij voorbaat uit te sluiten dat de klagers in casu kunnen worden beschouwd als slachtoffers of als „de persoon zelf tegen wie een ernstige schending van het internationaal humanitair recht is gepleegd” als bedoeld in voormeld artikel 10, 1°bis, in het bijzonder rekening houdend met de definitie van de hoedanigheid van „slachtoffer” in verschillende internationale verdragen die, om als slachtoffer te worden aangemerkt, niet vereisen dat zij „rechtstreekse” slachtoffers zijn, maar dat zij persoonlijk letsel, dat wil zeggen rechtstreekse schade, hebben geleden.

Voormeld arrest van het Hof van Cassatie van 17 december 2003 werd gewezen vóór de omzetting in Belgisch recht van de „slachtofferrichtlijn” [Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van kaderbesluit 2001/220/JBZ (PB L 315, blz. 57)].

⁶ Het wetsontwerp dat heeft geleid tot voornoemde wet van 5 augustus 2003 vermeldt met betrekking tot het passief personaliteitsbeginsel ook als aanknopingspunt dat het „slachtoffer Belg [is] of [een] persoon die sinds minstens drie jaar effectief, gewoonlijk en legaal in België verblijft [...] (artikel 10 van de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering)” ([omissis] [titel van het wetsontwerp], Doc. nr. 51-0103/001, blz. 5 op <https://www.lachambre.be/FLWB/pdf/51/0103/51K0103001.pdf>)

⁷ Dit begrip van het slachtoffer van een ernstige schending van het internationaal humanitair recht, als aanknopingscriterium met België, werd ook gehanteerd bij de aanneming van de wet van 22 mei 2006, die het voormelde artikel 10, 1°bis aanvulde, en die in de memorie van toelichting het volgende bepaalt: „Artikel 10, 1°bis, van de voorafgaande titel, zoals ingevoegd bij de wet van 5 augustus 2003, huldigt onder bepaalde voorwaarden het beginsel van de passieve personele rechtsmacht voor ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht gepleegd tegen een slachtoffer dat een Belgische onderdaan is of sedert ten minste drie jaar op het tijdstip van de feiten in België verblijft.” ([omissis] [titel van het wetsontwerp] [Doc. nr. 51/2305/001], blz. 5 op <https://www.lachambre.be/FLWB/pdf/51/2305/51K2305001.pdf>)

⁸ Omissis

Deze richtlijn bepaalt de minimumvereisten die de lidstaten van de Europese Unie moeten garanderen aan slachtoffers van strafbare feiten en is van toepassing op alle strafprocedures die plaatsvinden in de Unie⁹ en werd omgezet in Belgisch recht.¹⁰

Artikel 2 van de richtlijn luidt als volgt:

„1. In deze richtlijn wordt verstaan onder:

a) ‚slachtoffer’:

i) een natuurlijke persoon die als rechtstreeks gevolg van een strafbaar feit schade, met inbegrip van lichamelijke, geestelijke of emotionele schade of economisch nadeel, heeft geleden;

ii) familieleden van een persoon wiens overlijden rechtstreeks veroorzaakt is door een strafbaar feit en die schade hebben geleden als gevolg van het overlijden van die persoon;

b) ‚familieleden’: de echtgenoot, de persoon die met het slachtoffer in een vaste intieme relatie, in een gemeenschappelijk huishouden en duurzaam en ononderbroken samenwoont, de bloedverwanten in rechte lijn, de broers en zussen, en de personen die van het slachtoffer afhankelijk zijn;

[...]”

Het begrip „familieleden” waarnaar in punt ii) wordt verwezen, is in deze zaak niet relevant, aangezien het verwijst naar een sterfgeval, terwijl de klagers volgens de aan het hof voorgelegde stukken geen familieleden van een overleden persoon zijn.

Ervan uitgaande dat de feiten zijn bewezen, stellen de klagers dat zij slachtoffers zijn in de zin van artikel 2[, lid 1, onder a),] van de richtlijn, aangezien zij schade zouden hebben geleden die rechtstreeks is veroorzaakt door de misdaden tegen de mensheid die zij aangeklaagd hebben, met name door de gedwongen verdwijning en foltering die zouden zijn begaan tegen hun zus, SX.

De klagers betogen ook dat zij, als naasten van een persoon tegen wie een ernstige schending van het internationaal humanitair recht in de eerste plaats is gepleegd, waarschijnlijk schade zullen lijden aan hun mentale of emotionele integriteit,

⁹ [Overweging 13]

¹⁰ De richtlijn werd omgezet in Belgisch recht [bij] de wet van [28] oktober 2016 tot vervollediging van de omzetting van richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures en richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen met betrekking tot de rechten en de bescherming van slachtoffers van misdrijven en slachtofferhulp en tot vervanging van kaderbesluit 2001/29/JBZ (Belgisch Staatsblad van 24 november 2016) en de wet van 13 januari 2006 tot omzetting van richtlijn 2004/80/EG van de Raad van 29 april 2004 betreffende de schadeloosstelling van slachtoffers van misdrijven (Belgisch Staatsblad van 31 januari 2006).

vanwege de psychologische impact die deze zeer ernstige misdaden zouden kunnen hebben en het trauma dat ze waarschijnlijk hebben veroorzaakt, evenals materiële schade die zich zou kunnen voordoen in het geval van bijvoorbeeld arbeidsongeschiktheid als gevolg van het mentale trauma.

Zij zijn derhalve van mening dat zij als slachtoffers in de zin van artikel 2[, lid 1, onder a),] van de richtlijn moeten worden beschouwd en dat dit begrip valt onder het begrip „persoon” tegen wie een ernstige schending van het internationaal humanitair recht is gepleegd, in de zin van bovengenoemd artikel 10, 1^obis.

In casu beschikt het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, niet over voldoende bewijs om meteen te erkennen of te ontkennen dat de klagers de hoedanigheid hebben van slachtoffers van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht in de zin van bovengenoemd artikel 10, 1^obis.

8.

[omissis]

[omissis]¹¹ [omissis]¹²

[omissis] [geen verwijzing naar het Grondwettelijk Hof vereist]

• Prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie

9.

[omissis]¹³ [bevoegdheid van het Hof van Justitie]

Het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, acht het noodzakelijk om het Hof van Justitie te vragen om een uitlegging van het Unierecht.

Op basis van de aan het hof, kamer van inbeschuldigingstelling, verstrekte informatie kan het in dit stadium van de procedure immers niet afdoende uitspraak doen over de vragen betreffende de uitlegging die aan artikel 2 van de „slachtofferrichtlijn” moet worden gegeven, hoewel dit noodzakelijk is voor de beslechting van de bij het hof aanhangige zaak.

Onderzocht moet worden of de klagers, als zusters van SX, niet alleen moeten worden beschouwd als onrechtstreekse slachtoffers, maar ook als rechtstreekse slachtoffers van de aangeklaagde misdaden, die prima facie een ernstige

¹¹ Omissis

¹² Omissis

¹³ Omissis

schending van het internationaal humanitair recht vormen, ervan uitgaande dat de feiten bewezen zijn.

[omissis]

OM DEZE REDENEN,

VERZOEKT HET HOF, KAMER VAN INBESCHULDIGINGSTELLING,

[omissis]

[omissis],

het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

”

- [1]) Moet artikel 2[, lid 1, onder a), i),] van richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van kaderbesluit 2001/220/JBZ, aldus worden uitgelegd dat het begrip „slachtoffers” ook de naaste familieleden omvat van een persoon die, in het kader van een ernstige schending van het internationaal humanitair recht, het slachtoffer zou zijn geweest van gedwongen verdwijning of foltering, waardoor die familieleden toegang zouden krijgen tot de in de richtlijn omschreven rechten, rekening houdend met het Internationaal verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijningen en het Verdrag van de Verenigde Naties tegen foltering?
- [2]) Moet artikel 2[, lid 1, onder a), i),] van richtlijn 2012/29/EU van 25 oktober 2012 aldus worden uitgelegd dat het begrip „slachtoffers” ook de familieleden omvat die mentale of emotionele schade, dan wel materieel verlies zouden hebben geleden, welke rechtstreeks is veroorzaakt door een ernstige schending van het internationaal humanitair recht die inzonderheid tegen een naaste is gepleegd, waardoor die familieleden toegang zouden krijgen tot de in de richtlijn omschreven rechten?”;

[omissis] [procedure]